

“YÖK’te değişim, düzenleme, yenilenme olmadan bu şekilde devam etmesi mümkün değildir”

Röportaj: Adnan TÜRKDAMAR

Adnan TÜRKDAMAR: Efendim öncelikle kendinizi tanıtır mısınız?

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA: 1964 İstanbul doğumluyum. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden 1985 yılında mezun oldum. Aynı fakültede yüksek lisansımı 1988 yılında tamamladım. Doktoramı, Manchester Üniversitesi Orta Doğu Çalışmaları Bölümünde 1994 yılında tamamladım. Sırasıyla Hacettepe ve İstanbul Teknik Üniversitelerinde çalıştım. 1999’da

“Rektörlük seçimleri tabi çok tartışılan bir konu. Kişisel kanaatim yeni bir model geliştirilmesi yönünde. Zira mevcut haliyle seçim süreci üniversitelerde kamplaşma ve ayrışmalara sebep oluyor, üniversitedeki eğitim ve araştırma süreçlerine zarar veriyor, seçimden en az bir yıl önceden başlayarak üniversiteyi mefluç bir hale getiriyor.”

Doçent, 2005’te Profesör oldum. 2008’den itibaren İstanbul Şehir Üniversitesi’nde kurucu rektörlük görevini sürdürürken, Aralık 2011’de Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı görevine atandım.

Adnan TÜRKDAMAR: YÖK Başkanlığına üç yıl önce atandınız. Kurumla ilgili bilgi verir misiniz?

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA: Bu görevdeki ilk altı ayımı kurumu ve işleyişini tanımaya

ayırdım. Ve gördüm ki, mevcut haliyle, ne bir zihniyet, ne bir sistem, ne de bir bürokratik örgüt olarak YÖK'ün devam etmesi mümkün değil. Bırakalım çok haklı olan vesayet ve merkeziyetçilik eleştirilerini, 27 üniversite için kurulmuş bir sistemin bugün 175 üniversite için yürütülmesi işlevsel olarak mümkün değil. 30 yıldır hiç değişmemiş bir bürokratik örgüt ile yüz binlerce evrakın işlem gördüğü bir iş akışından bahsediyoruz. Tabii bir de YÖK'ün kurulduğu dönemin şartları ve sonraki yıllardaki uygulamaları nedeniyle olumsuz bir imajı var. Tüm bu olumsuz şartlara rağmen çağdaş dünya ve çağdaş Türkiye'nin dinamiklerine uygun olarak YÖK'ün dönüşmesi için elimizden gelen gayreti gösteriyoruz.

Adnan TÜRKDAMAR: Belli bir aşamaya gelen ve paydaşlara da açılan YÖK Kanun değişikliği rafa mı kalktı?

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA: Evet, sizin de belirttiğiniz gibi, tüm paydaşlar ve kamuoyunun tartışmasına açtığımız bir taslak öneri hazırlama sürecinden geçtik. Bu süreç bir buçuk, iki yılı kapsayan yoğun bir dönemdi. Katılımcılık politikası açısından yükseköğretim alanında önemli gördüğüm bir adım oldu. İlgilenenler yeniyasa. yok.gov.tr adresi üzerinden taslak öneriyi ve yürütülen tartışmaları inceleyebilirler. Gelen eleştiriler doğrultusunda son şeklini verdiğimiz taslak öneriyi Ocak 2013'de Milli Eğitim Bakanlığı'na sunduk. Ancak mevcut yükseköğretim yasasında radikal değişiklikler yapabilmek Anayasanın bazı maddelerinde de değişiklik gerektiriyor. Bu nedenle yeni yükseköğretim yasa önerisini ele almadan önce yeni anayasa çalışmalarının sonucunu beklemeye başlandı. Anayasa çalışmaları çıkmazda girdiği için yükseköğretim yasa çalışması da bekliyor.

Adnan TÜRKDAMAR: YÖK'ün organizasyon yapısından memnun musunuz? Rektör seçimleri Üniversitelerde verimi artırıyor mu?

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA: 30 yıldır hiç değişmemiş bir örgüt yapısından bahsediyoruz. Doğal olarak bir değişim, düzenleme, yenilenme olmadan işleyişin bu şekilde devam etmesi mümkün değil. Yükseköğretimde yeniden yapılandırma dediğimiz ihtiyacın da Yükseköğretim Kurulu'ndan başlamak üzere tüm sistemde karşılık bulması gerekiyor.

Rektörlük seçimleri tabi çok tartışılan bir konu. Kişisel kanaatim yeni bir model geliştirilmesi yönünde. Zira mevcut haliyle seçim süreci üniversitelerde kamplaşma ve ayrışmalara sebep oluyor, üniversitedeki eğitim ve araştırma süreçlerine zarar veriyor, seçimden en az bir yıl önceden başlayarak üniversiteyi mefluç bir hale getiriyor. Bu durum seçim sonrası da devam ediyor. Ayrıca, kurumsallaşmasını tamamlamış üniversiteler ile yeni kurulan üniversiteler arasında bir ayrıma girmemiz lazım. Yeni kurulan üniversitelerde çok az öğretim üyesi olduğu için seçimler layıkıyla yapılamıyor; 17 öğretim üyesi olan bir üniversiteyi de seçime zorluyoruz. Bu manada dünyadaki örneklerle de bakarak, elbette akademik özgürlüklerden taviz vermeden, yeni bir model geliştirebiliriz.

Adnan TÜRKDAMAR: Açılacak fakültelerin planlanması ülkemiz ihtiyaçlarına, bilimsel kriterlere ve zamanın ruhuna uygun mu belirleniyor?

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA: Fakültelerin açılması meselesinde göz önüne aldığımız pek çok kriter var.

Öncelikle üniversite senatosu açmak istediği fakülteye ilişkin ayrıntılı gerekçe yazıyor. Eğitim komisyonumuz bunu değerlendiriyor ve değerlendirme Genel Kurula sunuluyor. Bu noktada şehrin nüfusundan ekonomik gelişmişliğine; söz konusu fakülteye ait bölümlerde ülke çapındaki doluluk oranlarından bu alanda yeni fakülteye ihtiyaç duyulup duyulmadığına kadar pek çok husus dikkate alınıyor. Genel Kurul aşamasından sonra ise Milli Eğitim Bakanlığı ve Bakanlar Kurulu aşaması var tabii.

Adnan TÜRKDAMAR: Üniversite-kamu ve özel sektör işbirliği konusunda ülkemiz ne konumda?

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA: Üniversite ile Kamu ve Özel sektör işbirliğinin önemini her zaman vurgulayarak, bu konuda çalışmalar yürütüyor; toplantılar, çalıştaylar ve görüşmeler yapıyoruz. Gelişen ve değişen yükseköğretim sistemi, sanayi ve üniversitelerin rollerinin yeniden değerlendirilmesini gerekli kılıyor. Sanayi kuruluşları arasındaki rekabette bilgi üstünlüğü ön plana çıkmış durumda. Benzer şekilde akademik ortamda da geçmişte üniversitelerin görevi sadece eğitim ve araştırma ile sınırlıyken artık topluma hizmet paradigması da gündemde. Üretilen bilginin toplumsal katkısı, ekonomik veya sosyal faydası da üniversitemizden mezun ettiğimiz bireylerin topluma değer üretmesi de sorgulanmakta ve bu konu teşvik edilmekte.

Ülkemizin son yıllarda eriştiği iktisadi ve sosyal ilerlemeler dolayısıyla üniversite ve sanayi işbirliği önemli bir noktaya geldi. Her üniversitemizde bu amaçla Teknoloji Transfer Ofisleri kuruyoruz. Üniversitelerimizde bu amaçla kurulan merkezi araştırma laboratuvarları ve Teknoparkların sayısı her geçen gün artıyor. Üniversitelerin teknopark ve araştırma laboratuvarlarını gezdikçe Türkiye'nin özlenen noktaya hızla yaklaştığını, bilimsel atılım ve ilerlemelerin eşliğinde olduğunu görabiliyorum.

Ayrıca öğrencilerimizin bu işbirliklerinden faydalanabilmeleri için üniversitelerimizde 'Kariyer Merkezleri'nin kurulması ve geliştirilmesini destekliyor, bu anlamda üniversitemizden yetkililerini bir araya getirerek öğrencilerin sektöre öğrencilik dönemlerinde

adım atmalarına olanak sağlamaya çalışıyoruz. Mesleki ve Teknik eğitim ile staj uygulamalarını tamamen yeniden gözden geçiriyor ve endüstrinin taleplerine göre yeniden yapılandırıyoruz. Meslek yüksekokulları ile iş dünyası arasında kurulan bağlantılarla staj olanakları ve eğitimin bir bölümün üniversitede bir bölümünün ise iş yerlerinde gerçekleştiği bir sistemi uyguluyoruz. Uygulamalı meslek yüksekokullarımız var ve bu okullarımız sektörün öncü firmaları ile protokol imzalayarak ortaklaşa çalışmalar yürütüyorlar.

Adnan TÜRKDAMAR: Araştırma Üniversiteleri nedir? Ülkemizdeki durum nedir?

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA: Yeni yasa çalışmaları kapsamında üniversite modelleri de çok tartışıldı. Eğitim amaçlı üniversiteler ile araştırma üniversitelerin ayrılması ve tematik üniversite kavramları gündeme geldi. Bu ayrımın üniversiteleri negatif ya da pozitif etkileyeceği yönünde ayrı ayrı görüşler mevcut. Şu anda ülkemizde yasa ile belirlenmiş bir araştırma üniversitesi yok ama yükseköğretimin yeniden yapılandırılması çalışmaları kapsamında gündeme geleceğini düşünüyorum. Ama şu anda bir üniversite senatosu isterse üniversitesini fiilen bu maddede dizayn edebilir; nitekim örnekleri de var.

Adnan TÜRKDAMAR: Son yıllarda Mülki İdare Amirleri arasında yabancı dil öğreniminin yanında yüksek lisans ve doktora yapanlar çoğaldı. Bu konuyu nasıl değerlendirirsiniz?

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA: Son derece olumlu değerlendiriyorum. Sadece mesleki kazanımlar anlamında değil, Küreselleşmenin doğasında da var bu süreç. Küreselleşmenin dinamikleri gereği bilgi sürekli eskidiği için insanlar ömürlerinde bir kaç kez, çeşitli vesilelerle, ister ikinci diploma ister lisansüstü ister sertifika programları için olsun üniversitelerin kapısından girecekler. Bu konuda Mülki İdare Amirlerimize teşvik edici mekanizmalar ve seçenekler sunulması gerektiğini düşünüyorum.

Adnan TÜRKDAMAR: Kurumda yaptığınız yenilikler nelerdir?

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA: Yenilikleri ana başlıklarla şu şekilde sıralayabiliriz Öğretim Üyesi Yetiştirme

Programı: Öğretim Üyesi Yetiştirme Programında Türkiye’de doktoralı öğretim üyesi sayısı az bulunan alanlara yüksek kontenjan verilmiştir. Bu kapsamda son iki yılda Hukuk için 436, Hemşirelik için 447, Psikoloji için 297 ve İletişim için 244 kontenjan ayrılmıştır.

Yeni Yatay Geçiş Sistemi: Liselerden 850 bin öğrenci mezun olurken ÖSYM sınavına girenlerin sayısı 2 milyon civarındadır. Sınava girenleri analiz ettiğimizde yaklaşık yüzde 40’ının çeşitli sebeplerle tekrar sınava giren üniversite öğrencileri olduğu görülmektedir.

Bir üniversiteyi kazanmış öğrencilerin tekrar sınava girmeden adalet prensibi çerçevesinde istedikleri bölümlere yatay geçiş yapabilmelerine olanak sağlayacak şekilde, merkezi sınav puanı ile yatay geçiş sistemi geliştirilmiştir.

Eskiden beri uygulanagelen ve öğrencinin derslerdeki başarısını esas alan yatay geçiş sistemi aynı kalmakla birlikte, yeni sistem kazandığı bölümde mutlu olmayan, başarısız olan, şehir değiştirmek isteyen öğrencilere, üniversite sınavına girdikleri yıl merkezi sınavda aldıkları puanlara göre yeni bir yatay geçiş imkanı sunmaktadır.

Yeni Çift Ana dal ve Yan dal Uygulaması: Öğrencilere gerek arzu ettikleri bir başka programda daha diploma alma imkanı sağlamak gerekse istihdam olanaklarını arttırmak amacıyla çift ana dal ve yan dal kontenjanlarını genişleten

yeni bir uygulamaya geçilmiştir. Eskiden beri uygulanagelen ve çok az sayıda öğrencinin yararlanabildiği çift ana dal ve yan dal uygulaması devam etmekle birlikte, yeni uygulamada özellikle Fen-Edebiyat, İİBF ve Eğitim Fakültesi öğrencileri daha geniş şekilde bu imkanlardan faydalanacaklardır. Çift ana dal ve yan dal uygulamalarını genişletmek ülkemizin nitelikli insan gücü gelişimine de katkı sağlayacaktır.

Tezsiz Yüksek Lisans: Tezsiz yüksek lisans başvurularında ALES zorunlu olmaktan çıkartıldı. Böylece Hayat Boyu Öğrenme kapsamında Tezsiz Yüksek Lisans programlarından her yaş ve meslek grubundan insanların

faydalanması amaçlanmıştır. Akademik amaçlı çalışma yapanlar ise Tezli Yüksek Lisans programları yoluyla doktora devam etmektedirler.

İkinci Üniversite: Bir yükseköğretim kurumundan mezun olan herkes, Açık öğretim Fakültesi bulunan üniversitelerin ön lisans ve lisans programlarına kontenjan sınırlaması olmaksızın İkinci Üniversite kapsamında kayıt yaptırabilir. Halen 387 bin kişi İkinci Üniversite programlarında kayıtlıdır.

Mevlana Küresel Akademik Hareketlilik: Mevlana Değişim Programı, Türkiye ile dünyadaki bütün yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimini mümkün kılan bir programdır. Böylece bugüne kadar Avrupa ülkeleri ile Erasmus değişim programını başarıyla ve etkin bir şekilde kullanan üniversitemizin uluslararası işbirliklerini geliştirmektedir.

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi: 2012 yılı başından itibaren bir yandan yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılması için temeli oluşturmak ve diğer yandan kalite güvencesi çalışmalarına hazırlık olarak bilgi-bilişim-istatistik altyapısında bir dizi yapılanmaya gidilmiş, bu çalışmalar sonucunda Mart 2014 itibarıyla YBYS kamuoyunun ve bütün paydaşların kullanımına açılmıştır.

YBYS’nin birinci boyutu, Yükseköğretim Bilgi Sistemini (YÖKSİS) daha etkin ve daha fonksiyonel kullanmak için güncel, anlık,

doğru veriler ve yeni modüllerle yeniden yapılandırmak olmuştur. Bu kapsamda, 2012’de 12, 2013’de ise 15 yeni modül ve iyileştirme çalışması yapılmış, sistem kurul çalışmalarında farklı ihtiyaçlara ve sorulara cevap verecek şekilde genişletilmiştir. Bu kapsamda “Akademik Birim Ağacı Sözlüğü” ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde son halini almıştır. FOET/ISCED kodları ile ilgili çalışmalar ise tamamlanmak üzeredir.

Bugüne kadar ÖSYM tarafından yayımlanan yıllık Yükseköğretim İstatistikleri, 2014 yılından itibaren Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanacaktır.

“Küreselleşmenin dinamikleri gereği bilgi sürekli eskidiği için insanlar ömürlerinde bir kaç kez, çeşitli vesilelerle, ister ikinci diploma ister lisansüstü ister sertifika programları için olsun üniversitelerin kapısından girecekler. Bu konuda Mülki İdare Amirlerimize teşvik edici mekanizmalar ve seçenekler sunulması gerektiğini düşünüyorum.”

Kurumsal Değerlendirme Raporları: YBYS'nin ikinci boyutu ise kurumsal değerlendirme raporları (KDR) sistemidir. Her yıl üniversitelerden matbu olarak ayrı ayrı istenen ADEK ve BEK raporları, idari faaliyet raporları ve denetleme raporları benzer sorular içermekle birlikte ayrı ayrı hazırlanıyor ve herhangi bir değerlendirmeye alınmadan raflarda kalıyordu.

KDR sistemi ile bütün bu raporlar web tabanlı bir yapıda birleştirilerek, online olarak ortak kullanıma sunulmuştur. Mart 2014'te ilk sonuçları açıklanan ve her yıl geliştirilerek devam ettirilecek KDR sistemi aynı zamanda hem kalite güvencesi çalışmaları için bir temel oluşturmakta hem de üniversitelerin performans değerlendirmesini ve Eğitim-Öğretim, Araştırma ve Yayın, Topluma Hizmet ve Yönetmelik Faaliyetler gibi farklı kriterlere göre sıralamalarını yapmaya elverişli bir imkan sunmaktadır.

Özgeçmiş Modülü: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi çalışmaları kapsamında özgeçmiş modülü güncellenmiştir.

Yeterlilikler Çerçevesi: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 2011'de yasalaşan Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi çalışmalarını kararlılıkla yürütmektedir. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından teşkil edilen kurumlar arası komisyona bir grup Bologna Uzmanı ile 2012'den itibaren katkı verilirmeye başlandı. Bu süreçte, Türkiye Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) son halini almış ve referanslama aşamasına gelmiştir.

2010 yılında ilan edilen Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinin ulusal düzeyde ve yükseköğretim kurumlarında uygulanmasına ilişkin ilkesel düzeyde kararlar alındı ve bütün üniversitelerin uygulamaları tarandı. Çerçevenin etkin olarak uygulanmasını sağlamak üzere üniversiteler periyodik izlemeye alındı.

MYK, 2014 yılında yürüttüğü yoğun çalışmaları 11 Haziran 2014'teki son toplantısıyla nihai hale getirmiş ve TYÇ yönetmeliğini Bakanlar Kuruluna sunulacak şekilde tamamlamıştır. Yönetmeliğin başlığı "yeterlilikler" ibaresini taşımasına rağmen, içeriğinde doğal olarak süreç içindeki kalite güvencesi ve akreditasyon meseleleri de dikkate alınmış ve ilişki kurulmuştur. 2014 yılı YÖK, MEB ve MYK bakımından, TYÇ yönetmeliğinin gerektirdiği yapı ve süreçlerin tasarımı ile geçecektir.

Kalite Güvencesi Çalışmaları: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, kalite çalışmaları ve uygulama esaslarını

belirlemek üzere Mayıs 2014'te Yükseköğretim Kurulu Yeterlilikler, Kalite Güvencesi ve Akreditasyon (YÖKAK) Komisyonunu kurmuştur. YÖKAK komisyonunun başlıca görevleri yeterlilikler, kalite güvencesi, akreditasyon, dış kalite ajansı konularında ve Türkiye yükseköğretim alanının nihai kalite modeli ile ilgili çalışmalar yürütmektir. Bu süreçte YÖKAK yönetmeliği taslak çalışması da tamamlanacaktır.

Akademik Özgürlükler

Toplumsal Faaliyetler Birimi kapatıldı: 1999 yılından itibaren Yükseköğretim Kurulu bünyesinde faaliyet gösteren Toplumsal Faaliyetler Birimi, 28 Şubat 2012 tarihli Başkanlık Kararı ile kapatılarak faaliyetleri son verildi.

Milli Komiteler kaldırıldı: Yükseköğretim Kurulu bünyesinde kurulup 28 Şubat Süreciyle özdeşleştirilen Milli Komiteler Nisan 2012 tarihi itibarıyla kaldırıldı.

Akademisyenlere Sicil Uygulaması Kaldırıldı: 1984'ten bugüne akademisyenler için yürürlükte olan sicil uygulaması Aralık 2013 tarihi itibarıyla kaldırıldı.

Akademik Özgürlük Bildirisi: YÖK'ün kuruluş yıldönümü olan 6 Kasım 2013 tarihinde Akademik Özgürlük Bildirisini yayınladı.

Etik Değerler ve İlkeler: Yükseköğretim Kurulu ve Bakanlık Kamu Etik Kurulu tarafından Yükseköğretim Kurumlarında etik değer ve ilkelerin yerleştirilmesini sağlamak amacıyla Eylül 2013'de ortak bir çalışma başlatılmıştır. Çalışmaların sonucunda ortaya çıkan "Yükseköğretim Kurumları Etik Değer ve İlkeleri" taslak çalışması 22 Mayıs 2014 tarihinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına sunulmuştur. Bu çalışmanın katılımcı bir tarzda tartışılarak nihai bir referans metin haline getirilmesi süreci devam etmektedir.

Etik Kurulları: Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinin, Ağustos 2012'de Genel Kurul'da kabul edilmesiyle birlikte Başkanlık tarafından sağlık, sosyal ve beşeri, fen ve mühendislik alanlarında görevlendirilen üç etik kurul çalışmalarına başlamış olup, bugüne kadar yaklaşık 600 dosyayı görüşmüştür.

Adnan TÜRKDAMAR: Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA: Ben teşekkür ederim

